

Gábler Gergely

Értékpapírok a magyar piacon

A követelménymodul megnevezése:

Pénzügyi feladatok

A követelménymodul száma: 1969-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-033-8

ÉRTÉKPAPÍROK A MAGYAR PIACON

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

1. Egyik ismerőse javaslatára megtakarításait értékpapírszámlán helyezi el. A számos lehetőség között nehezen igazodik el, hogy melyik értékpapír vásárlásával tudna saját igényeihez mérten kiegyensúlyozott hozamokat elérni. A részvényekből vagy kötvényekből érdemes többet vennie? Netán célravezetőbb lehet befektetési jegyeket vásárolnia?
2. Magyarországon is számtalan típusú értékpapírba van lehetőség befektetésre. De mi különbözteti meg őket egymástól? Milyen eltérő igényeket hivatottak kiszolgálni? Milyen különbségek vannak és melyek a közös vonások az egyes konstrukciókban? Vannak-e magyar sajátosságok? Ha igen, mi különbözteti meg őket az általános típusoktól?
3. 30 ezer forintját szeretné a tőzsdén értékpapírokba fektetni. Körülnézve a lehetőségek között, azt tapasztalja, hogy vagyona mindössze néhány darab papír megvásárlását teszi lehetővé. Tisztában van azzal, hogy csak egyetlen kiválasztott részvénybe való befektetés túl kockázatos lehet, és Ön a nehezen félretett pénzével kevésbé spekulatív módon szeretne az átlagosnál magasabb hozamokat elérni. Ekkora összegből ez nem kivitelezhető? Ha mégis, milyen eszközbe célszerű fektetnie?
4. Hogyan jelenthetnek alternatívát az értékpapírok más befektetési lehetőségekkel szemben? Mi adja összemérhetőségük alapját? Hogyan lehet dönteni egy lekötött betét és egy kötvény vétele között?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ÉRTÉKPAPÍR FOGALMA, JELLEMZŐI

Magyarországon a Ptk. 338/A. § (2) így határozza meg az értékpapír fogalmát:

"Értékpapírnak csak olyan okirat vagy - jogszabályban megjelölt - más módon rögzített, nyilvántartott és továbbított adat tekinthető, amely jogszabályban meghatározott kellékekkel rendelkezik és kiállítását (kibocsátását), illetve ebben a formában történő megjelenítését jogszabály lehetővé teszi."

E megfogalmazás szerint akkor tekintünk valamit értékpapírnak, ha rendelkezik bizonyos speciális, jogszabályilag előírt jellemzőkkel, ún. kellékekkel. Ezek a jellemzők nem univerzálisak, azaz nem minden értékpapír ugyanazokkal a kellékekkel kell, hogy rendelkezzen; általában jogszabály írja elő, hogy az egyes típusokhoz, milyen ismertetőjegyek kell, hogy tartozzanak. A szabályozás nemzetközileg sem egységes abban az értelemben, hogy egyes országokban nem feltétlenül ugyanaz az értékpapíroknak tartott okiratok köre sőt, szinte mindenhol lehet találni olyan értékpapírokat, melyek *csak az adott országban léteznek*. Ez alól Magyarország sem kivétel, hazánkban ilyen például a **kárpótlási jegy**.

Ahhoz azonban fenti definíció kevés, hogy megismerjük az értékpapírok természetét. Közgazdaságilag úgy lehetne megragadni, hogy az értékpapírok valamilyen vagyonnal kapcsolatos jogot testesítenek meg úgy, hogy azzal együtt adás-vétel tárgyát képezhetik. Az értékpapírokkal tehát lehet kereskedni, és tulajdonosuknak valamiféle vagyoni jogot biztosítanak.

Az értékpapírok rendkívül sokfélék lehetnek; nehéz lenne őket egyetlen, általánosan elfogadott csoportosítás szerint tárgyalni. Ezért érdemes azzal kezdenünk, hogy áttekintjük, milyen fő szempontok szerint lehet őket mégis osztályozni:

1. Értékpapírban foglalt jog szerint (követelést, részesedést, áruban foglalt jogot)
2. Átruházási lehetőség
3. Hozam
4. Lejárát
5. Forgalmképesség
6. Piac
7. Kibocsátás iránya
8. Kibocsátó
9. Kibocsátási forma
10. Törvényi meghatározás
11. Budapesti Értéktőzsde szabályzata általi meghatározás

1. Értékpapírban foglalt jog	2. Átruházási lehetőség	3. Hozam	4. Lejárat	5. Forgalmképesség	6. Piac	7. Kibocsátás iránya	8. Kibocsátó	9. Kibocsátási forma
Követelés	Bemutatóra szóló	Nem kamatozó	Rövidlejáratú	Nyilvános kibocsátású	Tőzsdei	Hazai forgalomba szánt	Állam	Papír alapú
		Fix kamatozású	Középlejáratú					
Részesedési jog	Névre szóló	Változó hozamú	Hosszú lejáratú	Zártkörű kibocsátású	Nem tőzsdei	Nemzetközi forgalomba szánt	Pénzüintézet	Dematerializált
Áruval kapcsolatos jog	Rendeletre szóló	Átmeneti fajta	Lejárat nélküli				Gazdálkodó szervezet	

1. ábra. Értékpapírok csoportosításának főbb szempontjai

1. Az *értékpapírba foglalt jog szerint* három fő típust különböztethetünk meg. Vannak **követelést megtestesítő** papírok, ilyen például a váltó, vagy a később részletesebben tárgyalásra kerülő kötvény. Ezek általában egy meghatározott pénzüsszeg, vagy pénzüsszeg sorozatra vonatkozó fizetési kötelezettséget – annak minden járulékos elemével (összeg, teljesítési időpont, stb.) – írnak elő kibocsátójuk számára, amelynek kedvezményezettje az értékpapír aktuális birtokosa, tulajdonosa. A **részesedési jogot biztosító** értékpapírok között első helyen említhető a részvény, de ide sorolható a kevésbé közismert részjegy is. Tulajdonosukat tagsági joggal ruházzák fel a kibocsátó vállalkozásban, ezáltal lehetővé téve, hogy részesedjenek annak nyereségéből, részt vegyenek annak döntéshozatalában, stb. Végül a harmadik típus az **áruval kapcsolatos jogot** megtestesítő értékpapír. Birtokosuk valamely áru feletti rendelkezési jogot tudhat magáénak. Utóbbiak közé tartozik a közraktárjegy.

2. Az értékpapírok olyan vagyoni jogot megtestesítő okiratok, amelyek forgalmképesek. Viszont nem minden esetben képezhetik feltétlenül adás-vétel tárgyát, leginkább annak köszönhetően, hogy a benne foglalt jogot valamilyen módon egy adott birtokos személyéhez kötik. Vannak az ebből a szempontból legkevésbé kötött **bemutatóra szóló** értékpapírok. Ezek esetén a papírba foglalt jog a papír átadásával átszáll az új birtokosra. A tőzsdén forgó értékpapírok, például részvények tipikusan ilyenek. Nehéz lenne elképzelni a tőzsdei kereskedést, ha az ottani papírok csak körülményes eljárással kerülhetnének teljes értékűen új tulajdonosaikhoz. Amennyi időt egy ilyen tranzakció elvenne, azalatt a valóságban elképzelhető, hogy sokszorosan gazdát cserél egy papír. A másik véglet a **névre szóló** értékpapír. Forgalmképessége töredéke az előzőnek, mivel tulajdonosváltásra csak a birtokos átruházási nyilatkozatával van lehetőség. Hitelviszonyt megtestesítő papírok között gyakori. Végül átmeneti kategóriát képez a két előbbi között a **rendeletre szóló** értékpapírok csoportja. A bennük foglalt jogok átruházását forgatásnak nevezik, más szóval a tulajdonosa forgatmányozás útján mond le az értékpapír által biztosított jogokról az új birtokos javára. Erre példaként a névre szóló részvényeket lehet említeni, amelyek adott esetben esetleg valamilyen többletjogot is biztosítanak tulajdonosuknak az egyszerű részvényekkel szemben. Ennél kézenfekvőbb példa a rendeletre szóló értékpapírra a csekk vagy a váltó.

3. *Hozam szerint* 4 csoportot különböztethetünk meg, így beszélhetünk nem kamatozó, fix kamatozású, változó hozamú és átmeneti fajtákról. **Nem kamatozó** papírok lejáratig nem biztosítanak kifizetést, akkor is csak névértéküket fizetik. Magyarországon a diszkontkincstárjegyek, valamint a váltó jó példa a nem kamatozó értékpapírokra. A másik eset a **fix kamatozású** papír, amely névértéke mellett előre rögzített összegű időszaki kifizetést is biztosít a névérték százalékában. Utóbbit névleges kamatnak nevezik és később a kötvények kapcsán még lesz róla szó. Hitelpapírok között gyakori. A **változó hozamú** társaik, mint például a részvény, abban térnek el, hogy a kapcsolódó vállalkozás eredményéből való részesedés alapján biztosítanak kifizetést. De mivel a vállalati nyereség nem látható előre teljes bizonyossággal és a felosztás mértékének időközbeni változtathatósága miatt ezek a papírok értelemszerűen nem biztosítanak fix pénzáramlást tulajdonosaiknak. Az utolsó típusba olyan **átmeneti formák** tartoznak, amelyek az előző két típus keverékeként jöttek létre. Egyik példa erre a változó kamatozású kötvény, amely esetén a kamatláb nem rögzített, hanem gyakran egy referencia értékhez van kötve. Ilyen referencia érték lehet például a BUBOR, azaz a Budapesti Bankközi Forint Hitelkamatláb, ami a kereskedelmi bankok egymás közötti hitelezésekor használt kamatlábak átlaga. Másik elterjedt típusa az átváltható kötvény, amely kezdetben hitelpapírként funkcionál, de lejáratáig bizonyos ideig, vagy meghatározott időpontokban lehetőséget teremt tulajdonosa számára, hogy értékpapírját részvényre válthassa be.

4. **Rövid lejáratú** papíroknak nevezzük az 1 éven belüli lejáratú értékpapírokat. Ide sorolhatjuk a már említett diszkontkincstárjegyeket, amelyek Magyarországon jelenleg 3, 6 és 12 hónapos lejáratúval kerülnek kibocsátásra az Állami Adósságkezelő Központ által. **Középlejáratúnak** az 1–5 év, **hosszúlejáratúnak** az 5 évnél hosszabb, de meghatározott lejáratú papírokat nevezzük. Mindkét kategória jellemző a kötvénykonstrukciókra, illetve utóbbira példát jelentenek a jelzálogpapírok és egyéb adósságlevelek is, amelyek mögött álló hiteltörlesztés – időtávját tekintve – természetéből adódóan meghaladja az 5, de gyakran a 10 évet is. Végül vannak olyan értékpapírok, amelyek **nem rendelkeznek meghatározott lejáratúval**, mint például a részvények. Részesedési jogát – csődeseménytől és egyéb rendkívüli helyzetektől eltekintve – élete végéig gyakorolhatja a papír tulajdonosa.

5. Amikor egy vállalat értékpapír kibocsátásból kívánja finanszírozni működését vagy új beruházását, döntenie kell, hogy **nyilvános** vagy **zártkörben** kívánja azokat forgalmazni. Előbbi esetben az értékpapírokat bárki megvásárolhatja, velük élénk kereskedés folyhat a továbbiakban. A zártkörű, vagy más néven magánkibocsátás a befektetők egy szűk körét célozza, akik általában nagy tételben jegyeznék a papírokból, valamint – például kötvények esetén – lejáratig tartják azokat. A kettő között az a különbség a technikai szempontokon túl, hogy az aktívan kereskedett értékpapírok kibocsátóit közvetlenül vagy közvetetten nagyobb mértékben érintik a piac mozgásai (akár pozitív, akár negatív értelemben), mint a nem kereskedett papírok kibocsátóit.

6. Az újonnan kibocsátott papírok először az elsődleges piacra kerülnek, ahol szabályozott keretek között folyik a papírok – jellemzően befektetési bankárok közreműködésével történő – értékesítése. A már kibocsátott papírok a másodlagos piacon forognak. A másodlagos piacnak több színtere is van; egyik ezek közül a **tőzsde**, ahol szervezett keretek között cserélnek gazdát az értékpapírok. A tőzsdéknek általában több szegmense van; a Budapesti Értéktőzsdén részvény, kötvény, határidős illetve opciós szekciókban folyik a kereskedés. A másik fő színtere a másodlagos piacnak a **tőzsdén kívüli**, idegen kifejezéssel "over the counter" (OTC) piac. Itt kevésbé szabályozott és sztenderdizált kereskedés folyik.

7. A kibocsátás iránya szerint belföldi és külföldi piacra szánt értékpapírokat különböztethetünk meg.

8. A kibocsátó szerint megkülönböztethetünk **állam, pénzügyintézetek** illetve **gazdálkodó szervezetek** által kibocsátott értékpapírokat. Az első csoportba tartoznak az állami vállalatok és államkincstár, illetve a helyi önkormányzatok papírjai. Példaként tekinthetünk a diszkontkincstárjegyekre, államkötvényekre, önkormányzati hitelpapírokra stb. Bankpapírra kézenfekvő példa az OTP részvény, míg a harmadik típusba sorolhatók a vállalatok projektfinanszírozási céllal kibocsátott kötvényei.

9. A kibocsátási forma alapján beszélhetünk a klasszikus **papír alapú**, illetve az ún. **dematerializált** értékpapírokról. Utóbbiak jellemzője, hogy nincs fizikai formájuk, elektronikus jelként léteznek. Mára már Magyarországon is teljesen háttérbe szorultak a papír alapú értékpapírok. Ezt az indokolja, hogy jelentősen könnyebbé vált nyilvántartásuk, a velük való kereskedés. Egy adásvételi ügylet teljesítése értékpapírszámlák közötti "átutalásként" fogható fel, így nincs szükség a papírformátumú értékpapíroknál megszokott fizikai leszállításra. Azonban néhány típus még mindig őrzi régi alakját: a csekkek, mint speciális értékpapírok praktikus okokból nem kerültek dematerializálásra a mai napig sem.

10. Végül, a rájuk vonatkozó szabályozás alapján – Magyarországon ez az 1996. évi CXI. Sz. az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásról és az értékpapír-tőzsdéről szóló törvény – a következő kategóriák képezhetők az értékpapírok vonatkozásában: hitelviszonyt megtestesítő, tagsági jogot megtestesítő, sorozatban kibocsátott, tőzsdére bevezetett, illetve állampapír. A Budapesti Értéktőzsde a tőzsdén forgó részvényekre saját kategorizálást vezetett be, amely alapján A, B illetve C besorolással látja el az egyes papírokat. Az A kategóriába olyan részvények kerülnek, amelyek kereskedése aktív és sok szereplő birtokolja őket, szakkifejezéssel a likvidebb, szélesebb befektetői körrel rendelkező papírok. A B kategória azoknak a papíroknak a gyűjtőhelye, melyek az előbbi kitételeknek nem felelnek meg, ugyanakkor teljesítik a jogszabály által tőzsdére bocsátás feltételeként megszabott követelményeket. A C kategóriába az előző kettőből kimaradt értékpapírok kerülnek.

ÉRTÉKPAPÍROK TÍPUSAI

Most, hogy már ismerjük az értékpapírok fő tulajdonságait, csoportosítási lehetőségeit, tekintsük át milyen értékpapírfajták vannak a piacokon. Sorrendben a következők fognak rövid bemutatásra kerülni:

- állampapírok,
- befektetési jegyek,
- betétjegyek,
- élvezeti jegyek,
- jelzáloglevelek,
- kárpótlási jegyek,
- kötvények,
- közraktárjegyek,
- letéti jegyek,
- részjegyek, részvények,
- vagyonjegyek,
- váltók.

Az **állampapírok** speciális hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok abban az értelemben, hogy az államadósság finanszírozása céljából kerülnek kibocsátásra. A papírban foglalt hitelviszony kötelezettje maga az állam, ami ebben a minőségében a névérték illetve adott esetben a névérték százalékában meghatározott kamat fizetésére vállal kötelezettséget. Magyarországon az állampapírok névértéke egységesen 10.000 forint és két típusba sorolhatjuk őket: háromféle diszkontkincstárjegy és négyféle államkötvény közül választhatnak a befektetők. Előbbiek lejáratra 3, 6, és 12 hónap, utóbbiaké 3, 5, 10, illetve 15 év. A legbiztosabb befektetési formának tekinthető, mert a piaci szereplők közül az állam csődbemenetele a legkevésbé valószínű.

A **befektetési jegyek** elsősorban kisbefektetők számára létrehozott értékpapírok. Egyik előnyük, hogy lehetővé teszik tulajdonosuknak, hogy a tőkepiac korábban számukra elérhető szegmenseiben is befektessenek. A befektetési jegyek másik nagy előnye, hogy birtokosuk közvetlenül olyan portfólió hozamából részesedhet, amelynek kialakítása számára nem, esetleg nem vállalható költségekkel járt volna, továbbá kockázatát jelentősen csökkenti azáltal, hogy nem egyedi papírokban tartja pénzét. A befektetési jegyek címele kicsi az értékpapíroknál megszokottakhoz képest; gyakran ez 1 forint körüli értéket jelent. A befektetési jegy tulajdonosa nem dönthet a befektetési jegyek mögött kezelt portfólió összetételéről.

A **betéti jegy** hasonlít a közönséges bankbetéthez. A különbség abban van, hogy előbbi forgalomképes, továbbá minden esetben nagy összegű lekötött betétre szól. Finanszírozási céllal bankok, illetve egyéb pénzügyintézetek bocsátják ki. Kibocsátáskor a bank és a vásárló megállapodnak a pontos lejáratban és kamatban, amelyek a másodlagos piaci forgalmazás során már adottságként kezelendők. Lejáratát tekintve nem sorolható be egyértelműen: a befektetési időtáv jellemzően rövid lejárat és középlejárat között változik, igazodva a kibocsátó finanszírozási igényeihez.

Az **élvezeti jegy** a részvénytársaságokhoz kapcsolódó értékpapír. Tulajdonosa az adott vállalat nyereségéből való részesedésre, vagy rendszeres fix összegű kifizetésre jogosult. Az különbözteti meg a részvénytől, birtokosa joga anélkül áll fenn, hogy a részvénytársaság vagyonából részesedne, ezáltal annak résztulajdonosává válna. Jellemzően tőkeleszállításkor kerül kibocsátásra a korábbi részvénytulajdonosok kárpótlására.

A **jelzáloglevél** fogalma a jelzáloghitelekhez kötődik. A jelzáloglevél nem más, mint a jelzáloghitelben megállapított követelés bank általi átengedményezése a jelzálogpapír tulajdonosának. Ezáltal a bank nem viseli tovább a jelzáloghiteles nem fizetésének kockázatát, azt áthárítja az értékpapír tulajdonosára. A papírban megtestesülő követelés fedezete megegyezik a mögöttes hitel fedezetéül szolgáló ingatlannal. A hitelkonstrukciókkal összhangban a jelzálogpapírok is jellemzően hosszú lejáratúak. További kockázatot jelenthet a birtokos szempontjából, hogy a jelzáloghitelek felvevői esetenként előtörlesztési joggal bírnak.

A **kárpótlási jegy** magyar sajátosság. Azok kapták a rendszerváltás után, akik vagyonát államosították az előző rendszerben. A kárpótlási jegyre jogosultak körét törvény határozta meg. Az állampapírokra hasonlít abban az értelemben, hogy az állammal szembeni követelést testesít meg. Azoknál viszont komplexebb, mivel ez a követelés nem egyértelmű, a tulajdonosnak rendelkezési joga van a követelés tartalmát illetően. Változó kamatozású értékpapírnak minősül, amelynek referencia kamatlába a jegybanki alapkamat volt. Élettartama nem szűnik meg a kamatozás lejáratával, ami 3 év. Tulajdonosa döntése alapján életjáradékra váltható, állami tulajdonú vállalatokban való részesedésre cserélhető, önkormányzati lakás feletti tulajdonszerzés eszköze lehet, valamint fizetési eszközként is funkcionál. Némelyik formája a követelésnek csak az eredeti tulajdonost illeti meg.

A hitelviszony megtestesítő értékpapírok klasszikus típusa a **kötvény**. Számtalan formája létezik a névérték törlesztését és a kamatfizetés összegét, ütemezését illetően. A kibocsátás célja a forrásszerzés. A kibocsátó lehet állami szereplő – például önkormányzat – , pénzügyintézet és egyéb gazdasági szereplő is. A közép és hosszú lejárat a jellemző, valamint a fix kamatozás. A tulajdonos számára a névértékre, valamint annak százalékában meghatározott – alapesetben fix összegű – kifizetésre való követelést biztosít. Birtokosa nem jogosult a kibocsátó eredményéből való részesedésre, sem annak ügyeiben való részvételre. Speciális típusainál a névleges kamat értéke nem rögzített a lejárat alatt, hanem vagy valamilyen referenciaértékhez van kötve – ezek a hagyományos változó kamatozású kötvények –, vagy egyéb piaci értékekből kerül kiszámításra – ezek a manapság egyre nagyobb teret nyerő strukturált kötvények .

A **közraktárjegy** a nem tőzsdeképes értékpapírok közé tartozik. Tartalmát tekintve a közraktárban letétbe helyezett áruk feletti rendelkezési jogot és az áru értékének fedezete melletti kölcsönfelvételre jogosít. Ennek megfelelően két egymástól technikailag különálló eleme van: az árujegy és a zálogjegy. Mindkettő forgatható, egymástól függetlenül. Viszont a közraktárban elhelyezett áru feletti szabad rendelkezési jog csak a két részpapír együttes birtoklásával érvényesíthető.

A **letéti jegy** pénzügyintézetek által kibocsátott rövid, illetve középlejáratú értékpapír. Funkciója hasonló, mint a betétjegynek azzal a különbséggel, hogy vásárlói jellemzően kisbefektetők, szemben a vállalatok számára kibocsátott betétjeggyel. Hitelviszonyt testesít meg, lejáratáig a névérték százalékában meghatározott kamatot fizeti birtokosának. Forgalomképes okirat.

A **részjegy** a benne foglalt jog tekintetében a részvényre hasonlító értékpapír. Kibocsátói a szövetkezetek. Tulajdonosa a szövetkezetben lévő üzletrésze arányában jogosítja követelésre, ami jövedelem, vagy egyéb követelés formájában is megtestesülhet. Átruházásra nincs lehetőség, a tagsági jogviszony megszűnésével névértéken visszavásárlásra kerül. A kárpótlási jegyhez hasonlóan magyar sajátosságnak tekinthető.

A **részvény** a kötvény mellett a másik legismertebb értékpapír. A kötvénnyel ellentétben tagsági jogokat testesít meg. Kibocsátásakor jegyzője a vállalat alaptőkéjéhez járul hozzá és a későbbiekben hozzájárulása arányában részesedhet annak eredményéből, illetve vehet részt annak ügyeiben. A részjeggyel ellentétben forgalomképes okirat, tőzsdei és tőzsdén kívüli kereskedelme is aktív. Birtokosa szabadon értékesítheti, viszont arra nincs lehetősége, hogy befizetett tőkéjét visszakövetelje. A részvénynek nincs lejárat, birtokosa számára minden évben biztosítja a vállalat közgyűlése által meghatározott mértékű osztalékot. Az osztalékot a névérték százalékában határozzák meg, ennek megfelelően kerül kifizetésre a vállalati eredményből. Sok speciális fajtája létezik attól függően, hogy milyen egyéb jogok járnak az adott típusú részvény birtokosának. A társasági alaptőke csökkentésekor bevonásra kerülő részvények tulajdonosai számára gyakran kárpótlásul kerül kibocsátásra az élvezeti jegy.

A részesedési jogot megtestesítő értékpapírok egyik típusa a **vagyonjegy**. A részvénnel közös tulajdonsága, hogy a vállalat eredményéből való részesedésre jogosít a vállalat tőkéjéhez való hozzájárulás fejében. Különbözik abban, hogy a vállalat ügyeiben való részvétellel viszont nem jogosít. Másik fő különbség a részvény és a vagyonjegy között, hogy miközben előbbi esetén felszámolásakor a papír tulajdonosa a névértéknek megfelelő vagyónhányadra tarthat igényt, addig a vagyonjegy tulajdonosa csak a papír névértékére.

A **váltó** egy rövid lejáratú hitelviszonyt megtestesítő értékpapír. Nem kamatozó diszkontpapír; tulajdonosa számára a benne meghatározott összeget biztosítja lejáratkor. Kibocsátására szigorú váltójogi szabályozás vonatkozik, ami csak abban az esetben tekint egy értékpapírt váltónak, ha annak minden jogilag előírt tulajdonságával, ún. váltókellékekkel rendelkezik. Forgalomképes okirat, de átruházására szintén speciális előírások vonatkoznak.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Gondolkodtató kérdések

Az olvasottak alapján gondolja át az alábbi kérdésköröket!

- Milyen típusú értékpapírokkal találkozott eddig? Tud-e olyan értékpapírt mondani, ami nem került bemutatásra? Melyik bemutatásra került típushoz áll a legközelebb?

- Nézzen utána, hogyan működnek a befektetési alapok? Milyen sajátosságai vannak a befektetési jegyeknek? Hogyan lehetne csoportosítani az egyes alapokat befektetési politikájuk szerint? Hogyan jelenik meg a hozam-kockázat trade-off az egyes befektetési alapok választása során?
- Ismer-e nem hazai értékpapírokat? Különböznek-e ezek az itthoniaktól? Ha igen, miben? Mi a különbség a magyar és a nyugat-európai hozamszint között? Érdemes lehet-e külföldi részvényeket vásárolni magyar részvényeink mellé? Mi lehet ennek az oka?

Értékpapír kellékek

Nézzen utána, hogy milyen előírások vannak az egyes értékpapírok kellékeit illetően! Milyen váltókellékek vannak? Kötvényekre vonatkozóan mik az előírások?

MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Döntse el az alábbi értékpapírok jellemzőivel kapcsolatos állításokról, hogy igazak, vagy hamisak! Aláhúzással jelölje a helyes választ!

A hitelpapírok egyik csoportját képezik a részjegyek.

IGAZ – HAMIS

A részvény lejáratára szerint hosszú lejáratú befektetési forma.

IGAZ – HAMIS

A zártkörű kibocsátás célja lehet a kibocsátásra kerülő papír likviditásának biztosítása.

IGAZ – HAMIS

A bemutatóra szóló papírokkal általában aktív kereskedés folyik.

IGAZ – HAMIS

A diszkont papírok egyik típusa a váltó.

IGAZ – HAMIS

A változó kamatozású kötvények esetén a kamat meghatározásához használt referencia kamatláb a LIBOR, azaz a Londoni Bankközi Font Hitelkamatláb is lehet.

IGAZ – HAMIS

A magyar államkötvények középlejáratúak.

IGAZ – HAMIS

Az áruval kapcsolatos jogot megtestesítő értékpapírok nem forgalomképesek.

IGAZ – HAMIS

A rendeletre szóló papírok esetén minden esetben fel kell tüntetni az új kedvezményezett nevét.

IGAZ – HAMIS

A bemutatóra szóló értékpapírok nagy része átalakítható névre szólóvá.

IGAZ – HAMIS

A dematerializált értékpapírok előnyei közé tartozik, hogy kevésbé kockázatosak.

IGAZ – HAMIS

2. feladat

Döntse el az alábbi leírásokról, hogy milyen típusú értékpapírról szólnak!

Nincs árfolyama.

A részvénytársaság eredményéből való részesedést testesíti meg, a vagyomból való részesedés nélkül.

A részvénytársaság eredményéből való részesedés mellett, a vállalat ügyeiben való részvételre is jogosít.

Első tulajdonosa kitüntetett szerepben van a papírban foglalt jogokat illetően.

Kis címletezése miatt nagy, az egyedi értékpapír kockázattól megtisztított, ún. diverzifikált portfóliók hozamából részesedhet birtokosa, befektetése arányában.

Kibocsátója, egyetlen kötelezettsége lejáratkor a névérték kifizetése az értékpapír birtokosának, a nemfizetés kockázata elhanyagolható.

Csak két különálló részének együttes birtoklásával érvényesíthető maradéktalanul a benne foglalt jog.

Az értékpapírban megfogalmazott követelés mögötti fedezet egészét nem a kibocsátó biztosítja.

Első tulajdonosa kitüntetett szerepben van a papír jellemzőinek meghatározását illetően.

Vállalatok forráshoz jutásának klasszikus eszköze.

Olyan részesedést megtestesítő okirat, amely névértékének és a vállalat vagyonának aránya folyamatosan változik.

Lakosság számára kibocsátott közép lejáratú banki papír.

Rövid lejáratú fizetési ígervény.

3. feladat

Döntse el az alábbi állításokról, hogy melyikre vonatkoznak:

1. Kötvény
2. Részvény
3. Mindkettő
4. Egyik sem

- Gyakran a névérték százalékában biztosít kifizetést.
- Nincs lejárat.
- Árfolyamára a hozamok változásai közvetlenül hatnak.
- Korlátozottan forgalomképes.
- A Budapesti Értéktőzsde A, B és C kategóriákba sorolja be.
- Névértéke árának meghatározása szempontjából lényeges információ.
- Kockázatmentes befektetés.
- Névértéke és piaci ára között nincs összefüggés.
- Másodpiacon is kereskednek vele.
- A közraktárjegyhez hasonló okirat.

MUNKANYELVI

MEGOLDÁSOK

1. feladat

HAMIS – A részjegyek részesedést megtestesítő értékpapírok

HAMIS – A részvények nem rendelkeznek meghatározott lejárattal

HAMIS – Éppen ellenkezőleg. A nyíltkörű kibocsátás célja lehet a likviditás biztosítása.

IGAZ

IGAZ

IGAZ

HAMIS – Vannak hosszú lejáratúak is.

HAMIS – Forgalmképességük szerint a másik két típushoz hasonlóan kereskedhetők.

HAMIS – A forgatmányozás többféleképpen megvalósítható. Egyes speciális forgatmányok nem igénylik a kedvezményezett nevének feltüntetését.

IGAZ

HAMIS – Nincs kapcsolat a két dolog között.

2. feladat

A megoldások sorrendben:

Részjegy, élvezeti jegy, részvény, kárpótlási jegy, befektetési jegy, diszkontkincstárjegy – állampapír, közraktárjegy, jelzáloglevél, betétjegy, kötvény, vagyonjegy, letéti jegy, váltó

3. feladat

A megoldások sorrendben:

Mindkettő, részvény, kötvény, egyik sem, részvény, kötvény, egyik sem, részvény, mindkettő, egyik sem

IRODALOMJEGYZÉK**FELHASZNÁLT IRODALOM**

- Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Pénzügyi Intézet: Pénzügytan I. és II., Tanszék Kft., Budapest, 2002.
- Dr. Tomori Erika: Értékpapírjog és a Tőkepiac szabályozása, Mobil Kiadó és Grafikai Stúdió Kft., Budapest, 2007. augusztus
- Zvi Bodie - Alex Kane - Alan J. Marcus: Befektetések, Aula Kiadó, Budapest, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Pénzügyi Intézet: Banküzemtan, Béta Book Kkt., Budapest, 2006.
- Fazekas Gergely - Gáspár Bencéné - Soós Renáta: Bevezetés a pénzügyi és vállalati pénzügyi számításokba, Tanszék Kft. Kiadó, Budapest, 2003.

A(z) 1969–06 modul 033–as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 344 01 0000 00 00	Pénzügyi-számviteli ügyintéző
52 344 02 0000 00 00	Vállalkozási ügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
50 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató